

Vertrouwelijk/Aangetekend
Centraal Bureau Levensmiddelenhandel
Postbus 262
2260 AG Leidschendam

Datum	Ons kenmerk	Uw brief van
1 mei 2020	z2020-02082	-

Contactpersoon	Uw kenmerk
	-

Onderwerp
Voorlichting - regels voor gezichtsherkenning in supermarkten

Geachte,

De Autoriteit Persoonsgegevens (AP) geeft overheden en bedrijven tijdens de coronacrisis ruimte om zich te concentreren op de bestrijding van het virus. Dat geldt ook voor leden van de brancheorganisatie Centraal Bureau Levensmiddelenhandel (CBL), die voor enorme logistieke opgaves staan. De AP weet dat uw leden hun prioriteit hebben liggen bij deze logistieke uitdagingen, desalniettemin vraagt de AP uw aandacht voor de strikte regels rondom camera's met gezichtsherkenning.

Aanleiding

De AP heeft de afgelopen maanden diverse signalen ontvangen over supermarktondernemers die camera's met gezichtsherkenning inzetten om hun klanten, personeel en winkelpanden beter te beveiligen. De AP voorziet bij het toepassen van deze gegevensverwerking risico's voor klanten en medewerkers en wil de branche daarom wijzen op wat er wel en niet is toegestaan op het gebied van gezichtsherkenning. Met deze brief vragen wij u alertheid te creëren onder uw leden zodat zij zich bewust zijn van de geldende regels voor camera's met gezichtsherkenning en mogelijke overtredingen te beëindigen. Deze brief gaat over de inzet van camera's die uitgerust zijn met software om gezichtsherkenning te kunnen toepassen.

In algemene zin ziet de AP onder de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) zeer weinig ruimte om camera's met gezichtsherkenning in te zetten. Supermarktondernemers die daartoe toch overgaan, dienen in ieder geval naleving van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) aan te kunnen tonen. Dit heet de verantwoordingsplicht. De verantwoordingsplicht houdt in dat met bijvoorbeeld een privacyprotocol of een uitgevoerde DPIA moet worden aangetoond dat de juiste organisatorische en technische maatregelen zijn genomen om aan de AVG te voldoen.

Datum
1 mei 2020

Ons kenmerk
z2020-02082

In deze brief wordt achtereenvolgens ingegaan op de volgende vragen:

1. Wat is gezichtsherkenning volgens de AVG?
2. Wat zijn biometrische gegevens?
3. In welke uitzonderlijke gevallen mag een supermarktondernemer onder de AVG gebruik maken van gezichtsherkenning?
4. Hoe kan gerechtvaardigd belang aangetoond worden?

1. Wat is gezichtsherkenning volgens de AVG?

Gezichtsherkenning is de automatische verwerking van digitale afbeeldingen, die de gezichten van personen bevatten met als doel identificatie, authenticatie/verificatie of categorisering van deze personen.¹ Gezichtsherkenning is dus niet enkel het een-op-een herkennen van een persoon, maar kan bijvoorbeeld ook gebruikt worden om emoties (blijdschap of verdriet) of bepaalde karakteristieken van personen (vrouw of man, brildrager of niet, krullen of stijl haar, etc.) te herkennen. Het is duidelijk dat de inzet van camera's met gezichtsherkenning voor beveiligingsdoeleinden door supermarkten onder deze definitie valt.

2. Wat zijn biometrische gegevens?

Biometrische persoonsgegevens zijn persoonsgegevens die het resultaat zijn van een specifieke technische verwerking van fysieke, fysiologische of gedragsgerelateerde kenmerken van een persoon. Op grond hiervan is eenduidige identificatie van die persoon mogelijk of wordt zijn of haar identiteit bevestigd. De meest bekende vormen van biometrische gegevens zijn de vingerafdruk, de iris- of netvliesscan, stemherkenning en de gezichtsscan.

Het gaat bij de inzet van camera's met gezichtsherkenning in supermarkten om het verwerken van biometrische gegevens in de vorm van gezichtsafbeeldingen. De hoofdregel is dat de verwerking van biometrische gegevens om iemand te identificeren een verwerking van bijzondere persoonsgegevens is. Bijzondere persoonsgegevens zijn door hun aard zeer gevoelig en worden daarom door de wetgever extra beschermd. Het verwerken van bijzondere persoonsgegevens is dan ook verboden. Er zijn een aantal uitzonderingen om dit verwerkingsverbod te verbreken, zodat een supermarktondernemer – onder zeer strenge voorwaarden – biometrische gegevens zou mogen verwerken.

3. In welke uitzonderlijke gevallen mag een winkelier onder de AVG gebruik maken van gezichtsherkenning?

Het verwerkingsverbod kan worden doorbroken met een beroep op 'uitdrukkelijke toestemming' of als de camera's met gezichtsherkenning worden ingezet voor 'beveiligings- en authenticatiedoeleinden' om een 'zwaarwegend algemeen belang' te dienen. Deze zeer strenge AVG-voorwaarden om biometrische gegevens in uitzonderlijke gevallen te verwerken worden hieronder kort toegelicht.

a. Uitdrukkelijke toestemming

Uitdrukkelijke toestemming is vereist in bepaalde situaties waarin zich een ernstig risico voor gegevensbescherming voordoet, waarbij een hoog niveau van individuele controle over persoonsgegevens

¹ WP-opinie 02/2012 "On facial recognition in online and mobile devices."

Datum
1 mei 2020

Ons kenmerk
z2020-02082

passend wordt geacht. Bij het verwerken van biometrische gegevens is sprake van een ernstig risico voor de gegevensbescherming van betrokkenen. Bij diefstal van een biometrisch gegeven kan dit gegeven immers niet worden gewijzigd (in tegenstelling tot een wachtwoord) en daarom is de impact ook groter voor klanten. In principe kan een supermarktondernemer deze uitdrukkelijke toestemming aan zijn klanten vragen.

Hierbij is onder andere² van belang dat klanten toestemming in vrijheid kunnen geven en deze toestemming eenvoudig weer kunnen intrekken. Daarnaast zal sprake moeten zijn van een duidelijke actieve handeling, waaruit blijkt dat iemand toestemming geeft. Het simpelweg betreden van een supermarkt, onder het mom 'wie zwijgt stemt toe' is zeker niet voldoende. Een goed voorbeeld is een (digitale) schriftelijke of een mondelinge verklaring. Het moet in elk geval volstrekt helder zijn dát er toestemming is verleend.

In de praktijk van de supermarktondernemer lijkt dit niet de meest bruikbare uitzonderingsgrond, omdat het nagenoeg onmogelijk is om aan elke klant op deze manier toestemming te vragen.

b. Beveiligings- en authenticatiedoelstellingen

Artikel 9, tweede lid, onder g, van de AVG, laat ruimte voor een uitzondering in nationaal recht op het verbod om biometrische gegevens te verwerken om redenen van zwaarwegend algemeen belang. In Nederland is hier invulling aan gegeven in artikel 29 van de UAVG, door verwerking van biometrische gegevens toe te staan indien de verwerking noodzakelijk is voor authenticatie of beveiligingsdoelstellingen.

Een voorbeeld waarin de verwerking van biometrische gegevens noodzakelijk is voor authenticatie- of beveiligingsdoelstellingen is de beveiliging van een kerncentrale. Daar is het zwaarwegend algemeen belang van beveiliging groot en mogen maar bepaalde mensen toegang hebben. Het belang van beveiliging van bijvoorbeeld een recreatiegebied of de garage van een reparatiebedrijf is daarentegen niet zo groot dat het gebruik van biometrische gegevens om toegang te kunnen krijgen noodzakelijk is.

De supermarktondernemer zal een afweging moeten maken of identificatie door middel van biometrie noodzakelijk en proportioneel is voor authenticatie of beveiligingsdoelstellingen. Hiertoe zal moeten worden afgewogen of een supermarkt zodanig beveiligd moet zijn dat dit met biometrische gegevens dient plaats te vinden. Hiervoor geldt een strenge toets. Bij een kerncentrale mag bijvoorbeeld biometrie ingezet worden voor toegangscontrole. Daar is het belang van beveiliging heel groot en mogen maar bepaalde mensen toegang hebben. Ook zal moeten worden afgewogen of het verwerken van gezichten voor de beveiliging van een supermarkt proportioneel is. Het gebruik van biometrische persoonsgegevens bij toegang tot bijvoorbeeld de garage van een reparatiebedrijf kan deze toets volgens de wetgever niet doorstaan. De noodzaak van beveiliging is dan immers niet zo groot dat mensen alleen door gebruik van biometrie toegang kunnen krijgen.

Biometrische gegevens verwerken in het kader van beveiliging van een supermarkt lijkt niet noodzakelijk en proportioneel te zijn. Dit benadert eerder de werkzaamheden binnen een garage van een

² Dit zijn slechts twee voorwaarden om te voldoen aan toestemming.

Datum
1 mei 2020

Ons kenmerk
z2020-02082

reparatiebedrijf, waarbij het niet noodzakelijk en proportioneel is om biometrische gegevens te verwerken. Weliswaar heeft een supermarkt een belang om zijn klanten, personeel en winkelpanden te beveiligen/beschermen, maar gelet op dit doel rechtvaardigt dat belang geen uitzondering op het verbod van verwerking van biometrische gegevens. Net als bij een garage, is ook bij een supermarkt de noodzaak van de beveiliging niet zodanig dat van (potentiële) overlastgevers/dieven biometrische gegevens moeten worden vastgelegd om een supermarkt te beveiligen. Andere manieren, zoals een beveiligingscamera zonder gezichtsherkenning, kunnen dit ook bewerkstelligen.

Uit bovenstaande volgt dat er bij supermarkten geen noodzaak lijkt te bestaan om het verbod van verwerking van biometrische gegevens in het kader van authenticatie of beveiligingsdoeleinden te rechtvaardigen. Als het verwerkingsverbod toch kan worden doorbroken dan moet de supermarktondernemer vervolgens kunnen aantonen dat er een 'grondslag' is voor de inzet van camera's met gezichtsherkenning. Deze grondslagen staan vermeld in artikel 6 van de AVG.

4. Hoe kan gerechtvaardigd belang aangetoond worden?

De AP zal niet alle gronden van artikel 6 van de AVG doorlopen, maar enkel de grondslag 'gerechtvaardigd belang' uitlichten die in deze praktijksituatie van toepassing is. Ondernemers doen geregeld een beroep op deze grondslag voor hun gegevensverwerking. Daarom heeft de AP deze grondslag in november 2019 nader toegelicht.³ Als de ondernemer hier een beroep op doet bij de inzet van camera's met gezichtsherkenning ter beveiliging van de supermarkten dan dient het 'gerechtvaardigd belang' in drie stappen uitgewerkt en gedocumenteerd worden:

Stap 1: de supermarktondernemer heeft een belang dat kwalificeert als gerechtvaardigd. Dat houdt in dat die belangen in (algemene) wetgeving of elders in het recht zijn benoemd als rechtsbelang. Dit belang moet rechtmatig, voldoende duidelijk verwoord en ook echt aanwezig zijn. Daarbij kan gedacht worden aan de bescherming van eigendommen in een dreigende situatie, fraude, oplichting of ander onrechtmatig gedrag tegen te gaan of iemand aansprakelijk te stellen voor schade.

Stap 2: kwalificeert het belang zich als gerechtvaardigd? Dan dient de supermarktondernemer aan te tonen dat de verwerking noodzakelijk is voor de behartiging van het gerechtvaardigd belang, waarbij tevens getoetst moet worden aan proportionaliteit en subsidiariteit: is de inbreuk voor betrokkene in verhouding met het doel van de verwerking? En kan het doel niet op een minder voor de betrokkene nadelige wijze worden verwezenlijkt?

Stap 3: vervolgens dient de supermarktondernemer een afweging te maken tussen zijn belangen en die van de klanten. Bij die afweging betreft de supermarktondernemer onder meer de volgende factoren:

- De gevolgen voor de klanten.
- De (aanvullende) waarborgen die de supermarktondernemer of derde heeft getroffen om ongewenste gevolgen voor de betrokkene(n) te voorkomen of beperken.
- De ernst van de inmenging op het grondrecht van de betrokkene(n). Bijvoorbeeld: wordt er enkel gefilmd als een klant in een bepaald waarschuwingsregister van overlastgevers is opgenomen of worden alle klanten 24/7 gefilmd? Hoe lang worden de gegevens bewaard?

³ URL: https://autoriteitpersoonsgegevens.nl/sites/default/files/atoms/files/normuitleg_gerechtvaardigd_belang.pdf.

Datum
1 mei 2020

Ons kenmerk
z2020-02082

- Of de betrokkene(n) de verwerking min of meer kan verwachten: heeft de supermarktondernemer de inzet van de camera's met gezichtsherkenning (en de mogelijke gevolgen) kenbaar gemaakt aan het winkelend publiek?
- Deze afweging dient in het voordeel van de supermarktondernemer uit te vallen om een rechtmatig beroep te kunnen doen op deze grondslag.

Conclusie

Het gebruik van camera's met gezichtsherkenning in supermarkten is alleen in uitzonderlijke gevallen toegestaan. Supermarktondernemers kunnen stappen nemen om de bovenstaande AVG-toets te doen. Indien zij op basis hiervan camera's met gezichtsherkenning plaatsen, zal de AP daar kritisch op toetsen. Die toets kan plaatsvinden op basis van klachten of signalen (reactief) of ambtshalve (proactief).

Wellicht ten overvloede: de AVG biedt aanzienlijk meer ruimte voor de inzet van camera's *zonder gezichtsherkenning* in een supermarkt. Hiervoor gelden uiteraard ook privacyregels, die nader zijn uitgewerkt op onze website en in de *Guidelines on processing of personal data through video devices* (2019).⁴ De nadruk zal daarbij liggen in een gedegen motivering van de grondslag 'gerechtvaardigd belang', zoals uiteengezet is in paragraaf 4 van deze brief.

Vervolg

De AP wil de branche alert maken op de AVG-regels die gelden via deze informatiebrief. Deze brief biedt niet de mogelijkheid om alle toepasselijke regels uit de AVG uitputtend bespreken. Dat betekent echter niet dat deze regels - onder andere vindbaar op onze website - niet van toepassing zouden zijn.

De AP verzoekt CBL om de inhoud van deze brief onder de aandacht te brengen van uw leden. De AP verneemt graag of CBL (met haar leden) aan dit verzoek voldoet. Ook is de AP bereid om de inhoud van de brief - indien gewenst - nader toe te lichten.

De AP zal deze brief uiterlijk op 12 mei 2020 publiceren op haar website.

Hoogachtend,
Autoriteit Persoonsgegevens,
Namens deze,

Ir. M.J. Verdier
Vicevoorzitter

⁴ URL: <https://autoriteitpersoonsgegevens.nl/nl/zelf-doen/avg-guidelines>.